

แรงงานเด็ก : ปัญหาของเด็ก ตำรวจไม่เกี่ยว

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

หลักการข้อ 9 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเยาวชน ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติ มีมติยอมรับเป็นเอกฉันท์มาตั้งแต่ปี 2502 ระบุว่า

“เด็กและเยาวชนพึงได้รับการปกป้องให้พ้นจากการทอดทิ้ง พ้นจากการโหดร้ายทารุณและการถูกข่มเหงรังแกทุกชนิด เด็กจะต้องไม่กลายเป็นสินค้าไม่ว่าในรูปใด จะต้องไม่มีการรับเด็กเข้าทำงานก่อนวัยอันสมควร ไม่มีการกระทำใดๆอันจะเป็นการชักจูงหรืออนุญาตเด็กให้จำต้องรับจ้างทำงาน ซึ่งอาจเป็นผลร้ายต่อสุขภาพของเด็ก หรือเป็นเหตุให้การพัฒนาทางร่างกาย ทางสมอง และจิตใจของเด็ก ต้องเสื่อมถอยลง”

เพื่อนร่วมงานคนหนึ่งของข้าพเจ้าแสดงความเห็นว่า ควรจะส่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อ 9 ข้างต้นนี้ไปให้นายตำรวจแห่งสถานีตำรวจลาดพร้าว อ่าน เพื่อนของข้าพเจ้าหลายคนกำลังเป็นเดือดเป็นแค้น และนายตำรวจแห่งสถานีตำรวจดังกล่าวนี้เป็นเป้าแห่งความโกรธแค้นนี้

เรื่องของเรื่องมาจากรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 20 มิถุนายน 2525 ความว่า เมื่อบ่ายวันที่ 19 มิถุนายน ศกนี้ เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจลาดพร้าวได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่า โรงงานเจียรระโนพลอย ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านมหาลาก ซอยโชคชัย 4 ถนนลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว เขตบางกะปิ กทม. ก่อความเดือดร้อนรำคาญและจ้างเด็กจากภาคอีสานมาทำงานทั้งวันทั้งคืน โดยให้ค่าจ้างถูกๆ หลังจากที่รับแจ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไปตรวจโรงงาน และจับเจ้าของโรงงานไปดำเนินคดีในข้อหาตั้งโรงงานและประกอบกิจการโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่มิได้ดำเนินคดีในข้อหาใช้แรงงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ ร.ต.อ. สมชาย เจริญนิติกุล นายร้อยเวรสถานีตำรวจลาดพร้าวได้ให้เหตุผลว่า “...ผู้แจ้งไม่ได้แจ้งให้ดำเนินคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ และเรื่องนี้เป็นเรื่องที่กรมแรงงานจะต้องดำเนินการเอง เพราะเป็นผู้รู้เรื่องดี ตำรวจรับแจ้งว่า ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากโรงงาน ก็ดำเนินการไปตามนั้นเท่านั้น ...”

สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและต่อสู้เพื่อสิทธิเยาวชนอย่างเพื่อนของข้าพเจ้าคนนั้น ย่อมอดรณทนมิได้ที่ผู้รักษากฎหมายให้สัมภาษณ์ด้วยถ้อยคำอันปราศจากความรับผิดชอบ ต่อสังคม ดังเช่นที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐรายงานข้างต้นนี้

ชื่อแปของบ้านเมืองจะมีความหมายต่อไปอีกได้อย่างไร หากผู้รักษากฎหมาย ไม่ทำหน้าที่ของตน

เพื่อนของข้าพเจ้าคนนั้นอธิบายว่า ตามข้อเท็จจริงในปัจจุบัน ประเทศไทย มีกฎหมายควบคุมและคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก อันได้แก่ ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการ คุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองแรงงานเด็ก ด้วยการกำหนดอายุเด็กที่จะรับจ้างทำงาน อัตราค่าจ้างที่ได้รับ และสวัสดิการในการทำงาน

กฎหมายควบคุมและคุ้มครองแรงงานเด็ก จำแนกเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี ห้ามมิให้ทำงานโดยเด็ดขาด

(2) เด็กที่มีอายุ 12-15 ปี อนุญาตให้นายจ้างรับเป็นลูกจ้างได้ แต่จะต้องให้ ทำงานที่ถือว่าเป็นงานเบาตามที่กระทรวงมหาดไทยจะกำหนด งานนั้นจะต้องไม่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพและความเจริญเติบโตของร่างกายเด็ก อันได้แก่ งานรับใช้ในพาณิชยกรรม งานส่ง หนังสือพิมพ์ งานรับใช้เกี่ยวกับการกีฬา งานเก็บ จำหน่าย รับส่งดอกไม้ เครื่องชำ หรือเครื่องดัด ที่ไม่มีอัลกอฮอล์ และงานยก แบกหาม หรือลากของที่มีน้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม ในกรณี ที่นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานอื่นนอกเหนือจากที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ นี้ จะต้องขออนุญาต ต่อกรมแรงงานก่อน

(3) เด็กที่มีอายุ 15 – 18 ปี อนุญาตให้นายจ้างรับเด็กเข้าทำงานได้ แต่จะให้เด็ก ทำงานที่มีลักษณะอันตรายมิได้

การคุ้มครองในด้านอัตราค่าจ้าง กฎหมายระบุไว้โดยชัดเจนว่า แม้จะเป็นแรงงาน เด็ก แต่อัตราค่าจ้างที่ได้รับจะต้องไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ทั้งกฎหมายก็ยังให้ความคุ้มครอง ในด้านสวัสดิการในการทำงาน โดยกำหนดว่า ในระหว่างทำงาน นายจ้างจะต้องจัดสวัสดิการ เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่เด็กลูกจ้าง ไม่ว่าจะเป็นน้ำดื่ม ห้องน้ำ และการรักษาพยาบาล

นายจ้างที่ฝ่าฝืนกฎหมายการคุ้มครองแรงงานเด็ก มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในเมื่อกฎหมายควบคุมและคุ้มครองการใช้แรงงานมีอยู่อย่างนี้ เจ้าพนักงาน ตำรวจย่อมมีหน้าที่ที่จักต้องรักษากฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ และบังคับใช้กฎหมายแก่ราษฎรทุกคน อย่างเสมอหน้า โดยปราศจากความลำเอียง

ในกรณีที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ดังกล่าวข้างต้นนี้ ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ ตำรวจเลือกบังคับใช้กฎหมาย โดยดำเนินคดีเฉพาะในข้อหาตั้งโรงงานและประกอบกิจการ

โดยมิได้รับอนุญาต และเลือกที่จะไม่ดำเนินคดีในข้อหาใช้แรงงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยอ้างว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องนี้ และอ้างว่ากรมแรงงานควรจะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องนี้เอง

แม้ว่าข้าพเจ้าจะมีความรู้สึกเห็นใจเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างน้อย 2 ข้อ ข้อแรกก็คือ ระบบกฎหมายในเมืองไทยนั้นค่อนข้างยุ่งเหยิงและซับซ้อน เพราะสิ่งที่เรียกว่า “กฎหมาย” นั้นมีอยู่หลายรูปแบบ นับตั้งแต่พระราชบัญญัติไปจนถึงประกาศกระทรวง บางทีความยุ่งเหยิงซับซ้อนของระบบกฎหมายในเมืองไทย อาจมีมากเกินไปที่ตำรวจจะรับรู้

แต่ข้อที่ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจเจ้าหน้าที่ตำรวจมากยิ่งขึ้นก็คือ ในหลายต่อหลายกรณี หากรัฐบาลใส่ใจดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจไม่ต้องมีภาระหน้าที่มากมายดังเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ในกรณีนี้ก็เช่นกัน หากรัฐบาลในอดีตและปัจจุบันให้ความสนใจในการพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง ปัญหาแรงงานเด็กย่อมมีไม่มากถึงปานนี้

กระนั้นก็ตาม ไม่ว่าข้าพเจ้าจะมีความรู้สึกเห็นใจเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างไร แต่จะให้เห็นด้วยกับพฤติกรรมการเลือกบังคับใช้กฎหมายนั้น อย่าพึงหมาย

มิใช่การเลือกบังคับกฎหมายอย่างไม่เสมอภาคนี้หรือที่สร้างสมระบบอภิสิทธิ์ในสังคมไทย

มิใช่การเลือกบังคับกฎหมายอย่างไม่เสมอภาคนี้หรือ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์ทางการเงินอย่างไม่ชอบธรรม

ศานติสุขในสังคมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร หากราษฎรมิได้มีความเสมอภาคในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยทั่วหน้า

รายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ* ดังที่กล่าวข้างต้นนี้ กล่าวอ้างว่ามีการใช้แรงงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจได้ให้ความสนใจในประเด็นนี้ อย่างน้อยที่สุด น่าจะมีการสำรวจว่า มีเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีที่ทำงานในโรงงานเถื่อนดังกล่าวหรือไม่ ส่วนเด็กที่มีอายุ 12-15 ปีในโรงงานนี้ ก็ควรที่จะได้สอบสวนว่า ทำงานในลักษณะใด เพื่อจะได้ตรวจสอบต่อไปว่า ลักษณะงานดังกล่าวได้ขออนุญาตจากกรมแรงงานแล้วหรือไม่ มิใช่ที่จะกล่าวถึงอัตราค่าจ้างและสวัสดิการในการทำงาน

ความเห็นที่ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการเฉพาะคดีที่มีผู้แจ้งความเท่านั้น โดยปล่อยปละละเลยคดีที่ไม่มีผู้แจ้งความนั้น นับเป็นความเห็นที่เป็นภัยต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง ในเมื่อความเห็นดังกล่าวนี้เป็นความเห็นของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาชื่อเสียงของบ้านเมือง

ตามข้อเท็จจริง ในกรณีที่มีการกระทำความผิดซึ่งหน้า แม้จะมีผู้แจ้งความ เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปก็ต้องจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวน

ความวุ่นวายระส่ำระสายในสังคมจะมีมากสักปานใด หากผู้กระทำผิดกฎหมายสามารถลอยนวลอยู่ได้ เพียงเพราะเหตุว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาชื่อเสียงของบ้านเมืองยึดถือคติที่ว่า ไม่มีการแจ้งความ ไม่มีการดำเนินคดี

เพื่อนร่วมงานของข้าพเจ้าผู้มีอารมณ์ขันกล่าวอย่างประชดประชันว่า ป่านะนี้ กรมแรงงานคงกำลังชะม้กเข้มน้สืบสวนว่า รายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐดังกล่าวข้างต้นนี้ มีส่วนทำลายภาพพจน์ของเมืองไทยมากน้อยเพียงใด